

PRAKSISOVERSIGT · ANKESTYRELSEN

Praksisoversigt over hjælpemidler og forbrugsgoder efter serviceloven

Ankestyrelsens princippraksis om servicelovens §§ 112-116 – væsentlighedskriteriet, sontringen hjælpemiddel/forbrugsgode/sædvanligt indbo og afgrænsningen til behandlingsredskaber

Version 2 Opdateret 8. sep. 2026 62 afgørelser · 1999-2025

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Hjælpemiddelområdet efter serviceloven er et af de mest principafgørelses-tunge felter i dansk socialret, og Ankestyrelsen er den centrale retskilde: styrelsens principmeddelelser fastlægger både personkreds, væsentlighedskriterium og de tre produktkategorier (hjælpemiddel, forbrugsgode og sædvanligt indbo), som afgør om borgeren får fuld dækning, 50 pct. eller intet. Oversigten samler Ankestyrelsens praksis efter [serviceloven § 112](#) (hjælpemidler), [§ 113](#) (forbrugsgoder), [§ 114](#) (bilstøtte) og [§ 116](#) (boligindretning og boligskit), samt subsidiaritetsreglen i [§ 115](#), der styrer afgrænsningen til sundhedssektorens behandlingsredskaber. Gennemgående lægger Ankestyrelsen vægt på produktets primære formål for den konkrete borger, på om der reelt er tale om en væsentlig afhjælpning, og på at kommunen har foretaget et individuelt skøn – mens styrelsens egen prøvelse efter [retssikkerhedsloven § 69](#) som udgangspunkt er en retlig prøvelse, ikke en rimelighedsprøvelse.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Ankestyrelsen kræver, at mindst ét af de tre kriterier i serviceloven § 112, stk. 1, er opfyldt – kriterierne er ALTERNATIVE, ikke kumulative, jf. principafgørelse C-38-08.
- 02** Ankestyrelsen afviser støtte, når produktets primære formål er at forbedre, vedligeholde eller hindre forringelse af det aktuelle funktionsniveau – så er der tale om et behandlingsredskab under sundhedssektoren, ikke et hjælpemiddel.
- 03** Ankestyrelsen kræver, at kommunen FØRST afklarer subsidiaritetsspørgsmålet efter serviceloven § 115, før den tager stilling til bevilling efter § 112 – manglende afklaring fører til hjemvisning.
- 04** Ankestyrelsen accepterer, at et produkt kan være hjælpemiddel for én borger og behandlingsredskab for en anden; klassifikationen beror altid på en konkret og individuel vurdering af lidelsens karakter og omfang.
- 05** Vurderingen af, hvad der er 'sædvanligt indbo', følger samfundsudviklingen – elevationssenge, hæve-/sænkeborde, tyngdedyner, støjreducerende høretelefoner, robotgulvvaskere og el-ladcykler er nu sædvanligt indbo, og der ydes ikke støtte.

- 06** Ankestyrelsen kræver ved forbrugsgoder, at kommunen særskilt vurderer, om godet UDELUKKENDE fungerer som hjælpemiddel – i så fald dækkes den fulde anskaffelsespris, ellers kun 50 pct. af et almindeligt standardprodukt.
- 07** Retten til frit valg af leverandør gælder kun egentlige hjælpemidler efter § 112, stk. 3 – ikke forbrugsgoder, heller ikke dem der bevilges med fuld dækning.
- 08** Ved boligindretning kræver Ankestyrelsen, at indretningen er NØDVENDIG for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted; at en løsning er hensigtsmæssig eller ønskelig er ikke nok.
- 09** Ankestyrelsen kræver, at kommunen anviser en egnet lejlighed, når boligindretning afslås som for kostelig eller praktisk umulig – boligskit efter § 116, stk. 4, er sidste udvej.
- 10** Støtte til boligindretning og boligskit er indkomst- og formueafhængig; friværdi fra salg af hidtidig bolig må ikke modregnes (kompensationsprincippet).
- 11** Ankestyrelsen afviser, at kommunen kan afslå hjælpemidler eller bilstøtte alene under henvisning til et generelt serviceniveau eller interne retningslinjer – der skal foretages et individuelt skøn.
- 12** Ankestyrelsen prøver som hovedregel kun retlige spørgsmål, jf. retssikkerhedsloven § 69, stk. 1, men prøvelsen omfatter sagsoplysning, kriteriernes lovlighed og om kommunen overhovedet har udøvet et individuelt skøn.
- 13** Hovedreglen om, at hjælpemidler og forbrugsgoder ikke bevilges efter egen anskaffelse, gælder ikke uden videre boligindretning – men borgeren skal have ANSØGT, før udgiften påtages.

Lovgrundlaget og Ankestyrelsens prøvelseskompetence på hjælpemiddelområdet

§ 1

Retsgrundlaget er trebenet. Efter [serviceloven § 112, stk. 1](#) skal kommunalbestyrelsen yde støtte til hjælpemidler til personer med **varigt** nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, når hjælpemidlet (1) i væsentlig grad kan afhjælpe de varige følger, (2) i væsentlig grad kan lette den daglige tilværelse i hjemmet, eller (3) er nødvendigt for at udøve et erhverv. [§ 113, stk. 1](#) henviser til de samme betingelser for forbrugsgoder, men afskærer støtte til goder, der normalt indgår i sædvanligt indbo. [§ 116, stk. 1](#) dækker boligindretning, og [§ 114, stk. 1](#) bilstøtte. Hele bygningen står og falder med subsidiaritetsreglen i [§ 115](#): støtte forudsætter, at hjælpemidlet, forbrugsgodet eller bilen **ikke kan bevilges efter anden lovgivning**.

Detailreguleringen ligger i [hjælpemiddelbekendtgørelsen](#), hvis [§ 1](#) gentager, at **mindst én** af de tre betingelser skal være opfyldt, og hvis [§ 3, stk. 1](#) fastslår princippet om **det bedst egnede og billigste hjælpemiddel**. For børn og unge finder §§ 112, 113, 113 b, 114 og 116 tilsvarende anvendelse efter [barnets lov § 90](#), nr. 4-8 – hvilket Ankestyrelsen udtrykkeligt lægger til grund som hjemmelsgrundlag på børneområdet, jf. [8-24](#).

Ankestyrelsens prøvelse er som udgangspunkt **retlig**, ikke rimelighedsmæssig: efter [retssikkerhedsloven § 69, stk. 1](#) kan styrelsen efterprøve retlige spørgsmål, mens fuld prøvelse kun følger af stk. 2 på andre sagsområder (bl.a. børne- og ungeudvalgets afgørelser og magtanvendelse). Hjælpemiddel- og boligindretningssager ligger

dermed i den retlige prøvelses kategori. Ankestyrelsen har imidlertid i [33-12](#) præciseret, at den retlige prøvelse er bred og omfatter:

- om almindelige forvaltningsretlige principper er respekteret,
- om sagen er tilstrækkeligt oplyst, og om sagsbehandlingen er korrekt,
- om de kriterier, kommunen har lagt til grund, er lovlige, og
- om kommunen faktisk har foretaget et **individuelt skøn**.

Selvom nævnet i den sag udtrykkeligt havde bemærket, at det kun kunne efterprøve *lovligheden* og ikke *rimeligheden*, fandt Ankestyrelsen, at nævnet reelt havde foretaget den påkrævede konkrete efterprøvelse af hver delafgørelse. Den ydre grænse for prøvelsen trækkes af [retssikkerhedsloven § 60, stk. 3](#): afgørelser om det **generelle serviceniveau** kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed. Ankestyrelsen prøver altså den konkrete afgørelse, ikke kommunens kvalitetsstandard som sådan – men en kvalitetsstandard, der udelukker en ydelse loven giver ret til, kan ikke bære et afslag.

Det legislative udgangspunkt for hele sontringen mellem specielle og almene hjælpemidler er ældre end serviceloven. Allerede **Socialreformkommissionens 2. betænkning, betænkning nr. 664/1972**, opdelte hjælpemidler i *specielle* hjælpemidler (alene fremstillet for og anvendt af den handicappede – fuld dækning eller naturalydelse), *almene* hjælpemidler (også anvendt af andre – delvis dækning eller udlån) og *bistand* til transport og boligindretning som alternativ hertil, ligesom bagatelgrænsen allerede da var kendt. Den struktur er reelt uændret i §§ 112-113 og i hjælpemiddelbekendtgørelsen i dag.

LOV

[Barnets lov § 90](#)[Retssikkerhedsloven § 60, stk. 3](#)[Retssikkerhedsloven § 69, stk. 1](#)[Serviceloven § 112, stk. 1](#)[Serviceloven § 113, stk. 1](#)[Serviceloven § 114, stk. 1](#)[Serviceloven § 115](#)[Serviceloven § 116, stk. 1](#)

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Kriterier for udmåling af afløsning og aflastning efter Barnets lov § 90, og krav om inddragelse af barnet

01.01.2024

Ankestyrelsen · Nævnets efterprøvelse af retlige spørgsmål i sager om boligindretning

01.01.2012

Personkreds og væsentlighedskriteriet – hvad Ankestyrelsen lægger vægt på

Personkredsen forudsætter en **varigt** nedsat funktionsevne. Ankestyrelsen fortolker dette funktionelt, ikke diagnostisk: i [C-48-00](#) blev en 73-årig kvinde med hofteartrose tilkendt rollator, selvom kommunen afviste behovet som "almindelige aldersbetingede gener" og pegede på, at hun kunne cykle.

Ankestyrelsen vurderer, at ansøger har en varigt nedsat fysisk funktionsevne, og at en rollator i væsentlig grad kan afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne og derved i væsentlig grad kan lette den daglige tilværelse.

Styrelsen lagde vægt på, at slidgigt er varig og progressiv, og at evnen til at cykle ikke udelukker behovet for et ganghjælpemiddel, fordi belastningen på leddene er forskellig. Aldersbetingede lidelser er altså ikke i sig selv diskvalificerende.

Den mest konsekvensrige principielle afklaring er [C-38-08](#), hvor kommunen og nævnet havde læst § 112, stk. 1, nr. 1 og 2, kumulativt og derfor afvist trappelift, fordi hjælpemidlet kun skulle bruges **uden for** hjemmet:

Ankestyrelsen vurderer, at servicelovens § 112, stk. 1, nr. 1 og nr. 2 er alternative kriterier, således at blot ét af kriterierne skal være opfyldt, for at der kan ydes støtte til et hjælpemiddel til en person, der var omfattet af personkredsen.

Afslaget blev alligevel stadfæstet – men med ændret begrundelse, fordi borgeren allerede var kompenseret gennem en specialindrettet liftbus med personlift, og fordi trapper ikke var et problem ved alle besøg. Det illustrerer et gennemgående mønster: **Ankestyrelsen inddrager altid allerede bevilget kompensation i væsentlighedsvurderingen.**

Mønstret i, hvad der afgør væsentligheden, kan sammenfattes således:

Vægtningsfaktor	Ankestyrelsens brug af den
Funktionsevnsens omfang (fx gangdistance)	Bærende kriterium i 40-19 : 760 m gangdistance + brug af offentlig transport = afslag; 60-70 m og manglende evne til at færdes ude = fuld støtte
Allerede bevilget kompensation	Nedsætter væsentligheden, jf. C-38-08 og 30-17
Risiko for isolation	Selvstændig og støttende faktor i 40-19 og i 49-18
Erhvervsmæssig nødvendighed (§ 112, stk. 1, nr. 3)	Selvstændig hjemmel; afgørende i 58-09 og i sag 3 i 30-17
Muligheden for at leve som jævnaldrende	Bærende i 264-09 om plejeseng, lift og bækkenstol under ferie i eget sommerhus

Erhvervskriteriet fungerer som en selvstændig indgang. I [58-09](#) fandt Ankestyrelsen udtrykkeligt, at servicehundens funktioner i hjemmet (hente avis, bære snavsetøj) var bekvemme, men *ikke* væsentlige – mens det var afgørende, at hunden kunne bære juristens arbejdstaske, fordi han ikke kunne bruge rollator eller rygsæk samtidig med albuestokke:

På denne baggrund vurderede Ankestyrelsen konkret, at en servicehund, der kunne bære ansøgers taske, var nødvendig, for at ansøger kunne udøve sit erhverv som jurist.

Selve rammen for skønnet er kompensationsprincippet. I [51-18](#) afviste Ankestyrelsen, at kommunen kunne bruge et "mindsteindgrebsprincip" som begrundelse for at give en mindre kompenserende ydelse: mindsteindgrebsprincippet gælder alene magtanvendelse, mens borgeren i kompenserende sager i videst muligt omfang skal stilles lige med andre. Endelig har Ankestyrelsen i [50-19](#) lempet praksis for sagsbehandlingsmetoder: manglende brug af Funktionsevnetoden/VUM er fortsat en retlig mangel, men medfører ikke længere automatisk ugyldighed – der skal foretages en konkret væsentlighedsvurdering af, om manglen har haft betydning for afgørelsen.

LOV	Retssikkerhedsloven § 10	Serviceloven § 112, stk. 1	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Principafgørelse om støtte til el-køretøjer og cykler: Kriterier for hjælpemidler, forbrugsgoder og sædvanligt indbo		01.01.2019
	Ankestyrelsen · Væsentlighedsvurdering af manglende brug af Funktionsevnetoden/VUM i sager om merudgifter til voksne		01.01.2019
	Ankestyrelsen · Servicehund som hjælpemiddel til psykisk funktionsnedsættelse: Kriterier for bevilling, træning af egen hund og væsentlighedsvurdering		01.01.2018
	Ankestyrelsen · Kompensationsprincippet vs. Mindsteindgrebsprincippet i sager om handicapkompenserende ydelser		01.01.2018
	Ankestyrelsen · Glukosemålingssystemer: Afgrænsning mellem hjælpemiddel og behandlingsredskab (Serviceloven § 112 og § 115)		01.01.2017

Ankestyrelsen · Servicehund som hjælpemiddel: Nødvendighed for udøvelse af erhverv er tilstrækkelig begrundelse	01.01.2009
Ankestyrelsen · Kvinde lammet fra brystet og ned havde ret til hjælpemidler (plejeseng, lift, bækkenstol) under ferie i eget sommerhus i Danmark.	01.01.2009
Ankestyrelsen · Principafgørelse C-38-08: Kriterierne for bevilling af hjælpemidler efter Serviceloven § 112 er alternative	01.01.2008
Ankestyrelsen · Ret til rollator ved aldersbetinget slidgigt og betydningen af varig funktionsnedsættelse	01.01.2000

Den trebenede sontring: hjælpemiddel, forbrugsgode eller sædvanligt indbo

Klassifikationen er økonomisk afgørende. Et **hjælpemiddel** efter § 112 bevilges fuldt (typisk som udlån). Et **forbrugsgode** efter § 113, stk. 3 støttes med 50 pct. af prisen på et almindeligt standardprodukt, med en bagatelgrænse på 500 kr. efter § 113, stk. 2. Et forbrugsgode, der **udelukkende** fungerer som hjælpemiddel, dækkes fuldt efter § 113, stk. 5. Og et forbrugsgode, der normalt indgår i sædvanligt indbo, støttes slet ikke.

Definitionen står i **hjælpemiddelbekendtgørelsen § 17, stk. 2**: forbrugsgoder er produkter, som er *fremstillet og forhandles bredt med henblik på sædvanligt forbrug hos befolkningen i almindelighed*. § 20, stk. 6 nævner som eksempler på sædvanligt indbo almindelige stole, borde, senge, telefoner, TV, radioer og tablets, "som normalt findes i ethvert hjem, der måtte ønske det".

73-16 – hvilestolene. 73-16 er den klareste illustration af, at det er *funktionen*, ikke *behovet*, der klassificerer. En hvilestol med manuelt vippebeslag blev anset for sædvanligt indbo:

Vi finder ikke, at der er grundlag for at vurdere en hvilestol med manuelt vippebeslag anderledes end hvilestole uden manuelle indstillingsmuligheder.

En hvilestol med **integreret elektrisk sædeløft** blev derimod bevilget som hjælpemiddel efter § 112:

En hvilestol med integreret sædeløft er ikke fremstillet med henblik på sædvanligt forbrug med den almindelige befolkning som målgruppe. En hvilestol med sædeløft er fremstillet særligt til borgere, der har vanskeligt ved at rejse og sætte sig – det vil sige personer med en nedsat funktionsevne.

At borgerens funktionsnedsættelse skaber et stort behov for hvile ændrer altså ikke stolens karakter af sædvanligt indbo – det er produktets målgruppe og fremstillingsformål, der afgør.

36-22 – kriterierne for sædvanligt indbo. I 36-22 opstillede Ankestyrelsen på baggrund af ni nye sager de kriterier, der indgår i vurderingen: udbredelse og forhandling (bredt over hele landet i almindelige butikker), funktionalitet (kan den brede befolkning have gavn af produktet, eller er der tale om nichefunktionalitet), pris, farver og størrelser, samt samfundsudvikling og levestandard. Resultatet var en betydelig udvidelse af begrebet:

En elevationsseng er sædvanligt indbo på linje med almindelige senge, da de kan fås i mange forskellige udgaver og prisklasser og forhandles bredt over hele landet.

Ligeledes er et hæve- og sænkebord, støjreducerende høretelefoner, tunge dyner (tyngdedyner), Dynamostole og robotgulvvaskere blevet anset for almindeligt udbredte og dermed sædvanligt indbo.

Omvendt blev formstøbte ørepropper og handsker/sokker med batterivarmer *ikke* anset for sædvanligt indbo på grund af nichefunktionalitet og manglende udbredelse – de sager blev hjemvist, fordi kommunen manglede at vurdere væsentlighedskriteriet.

40-19 – el-køretøjer og "udelukkende hjælpemiddel". 40-19 samler praksis for det svære mellemfelt. Et el-køretøj er som udgangspunkt et forbrugsgode med 50 pct. støtte. Men:

Hvis borgeren opfylder betingelserne for bevilling af et el-køretøj, skal kommunen vurdere, om el-køretøjet udelukkende fungerer som et hjælpemiddel for borgeren. Det afgørende er, om det vil erstatte et egentligt hjælpemiddel, fx en manuel kørestol, en elektrisk kørestol eller en trehjulet cykel, eller om det vil erstatte et almindeligt transportmiddel.

I de fem sager gav 760 m gangdistance og evne til at bruge offentlig transport afslag; 500 m med pauser og manglende evne til at cykle eller køre bil gav 50 pct.; og 60-70 m gangdistance med manglende evne til at færdes uden for hjemmet gav **fuld** støtte, fordi køretøjet dér udelukkende fungerede som hjælpemiddel. Trehjulede cykler betragtes derimod som egentlige hjælpemidler, fordi de er specialfremstillet til at afhjælpe nedsat balance. El-ladcykler og tohjulede el-cykler blev afvist som sædvanligt indbo.

Samme "udelukkende hjælpemiddel"-logik bærer 152-11, hvor engangshandsker og engangsvaskeklude til en borger med rygmærskade blev dækket fuldt:

Engangsvaskekludene og engangshandskerne er for NN forbrugsgoder, der udelukkende fungerer som hjælpemidler. Det betyder, at kommunen skal betale for engangsvaskekludene og engangshandskerne, hvis beregningen af udgiften hertil overstiger 500 kr. inden for en overskuelig periode.

Afgørelsen fastslår tillige, at der ikke er tilsigtet nogen begrænsning i hjælp til **løbende forbrug** af forbrugsgoder, så længe bagatelgrænsen er overholdt.

Endelig viser 120-10, at et produkt, der i sig selv ligner sædvanligt indbo, kan skifte kategori ved sin tekniske forberedelse: en Sonnet bordlampe *forberedt til montering af lup* var et optikunderstøttende hjælpemiddel til en borger med aldersrelateret macula degeneration – ikke en almindelig læselampe.

Et vigtigt praktisk forbehold: retten til **frit valg af leverandør** efter § 112, stk. 3 gælder alene egentlige hjælpemidler. Ankestyrelsen præciserede i 40-19, at frit valg **ikke** gælder forbrugsgoder – heller ikke dem, der bevilges med fuld dækning; disse gives som udlån, og kommunen bevarer ejendomsretten. Frit valg blev indført ved ændringsloven om **frit valg af hjælpemidler og boligindretning, vedtaget 22. april 2010 med ikrafttræden 1. oktober 2010**, hvis bemærkninger understreger, at der ikke dermed er tilsigtet nogen ændring i princippet om det bedst egnede og billigste hjælpemiddel, og at det skal fremgå af bevillingsskrivelsen, hvilket hjælpemiddel kommunen anser for bedst egnet og billigst.

LOV	Serviceloven § 112, stk. 1, 3	Serviceloven § 113, stk. 1-5	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Kriterier for vurdering af forbrugsgoder: Definition af 'sædvanligt indbo'		01.01.2022
	Ankestyrelsen · Principafgørelse om støtte til el-køretøjer og cykler: Kriterier for hjælpemidler, forbrugsgoder og sædvanligt indbo		01.01.2019
	Ankestyrelsen · Hvilestole: Sondring mellem hjælpemiddel, forbrugsgode og sædvanligt indbo		01.01.2016
	Ankestyrelsen · Bevilling af engangshandsker og engangsvaskeklude som forbrugsgoder efter serviceloven		01.01.2011
	Ankestyrelsen · Bordlampe som optikunderstøttende hjælpemiddel ved synsnedsættelse – Afgrænsning mellem hjælpemiddel og forbrugsgode		01.01.2010

Hjælpemiddel eller behandlingsredskab – subsidiaritet og sektoransvar efter § 115

Den skarpeste og hyppigst prøvede grænse går mod sundhedssektoren. Testen er formålet: et hjælpemiddel **kompenserer** for varige følger, mens et behandlingsredskab **behandler**, forbedrer, vedligeholder eller hindrer forringelse.

Ankestyrelsen formulerede testen negativt i [20-22](#) om kompressionsstrømper:

Produkter som har til formål at forbedre, vedligeholde eller forhindre forringelse af det aktuelle funktionsniveau, er ikke hjælpemidler i servicelovens forstand.

I de to konkrete sager var formålet forebyggende (rosen/væske i benene henholdsvis blodpropper efter dyb venetrombose), og afslagene blev stadfæstet – men med ændret, principiel begrundelse. Afgørelsen ophævede samtidig den ældre praksis (O-158-96), hvorefter det var afgørende, om borgeren led af en svær, varig kredsløbslidelse. **Diagnosen er altså trådt i baggrunden til fordel for det konkrete formål.**

Samme mønster går igen:

Produkt	Afgørelse	Klassifikation og begrundelse
Elektrisk fodcykel (pedalon)	C-30-06	Behandlingsredskab – "tager gennem træning sigte på at forbedre, vedligeholde eller hindre forringelse af det aktuelle funktionsniveau"
Ståstøttebord	261-09	Behandlingsredskab – formålet var at understøtte igangværende genoptræning af gangfunktionen
Oppustelig tommelortose (natbrug)	C-30-02	Behandlingsredskab – skulle forhindre kontraktur og dermed forringelse af sygehusbehandlingens resultat
Bidskinne ved piskesmæld	C-42-02	Kan principielt være hjælpemiddel, men var i sagen symptombehandling → afslag
Fortykningsmiddel mod synkebesvær	32-13	Hjælpemiddel – sikrer luftvejene ved væskeindtag; næringsværdien er uden afgørende betydning
Briller/aflastningsbriller ved keratokonus	46-22	Hjælpemiddel – medicinsk-optisk defineret varig øjenlidelse, jf. bekendtgørelsens bilag 2

Det vigtige er, at **samme produkt kan skifte kategori efter borgerens konkrete situation**. [C-42-02](#) fastslog dette principielt:

Afgørelsen heraf beroede i hver enkelt sag på en samlet vurdering af, hvorvidt en bidskinne i væsentlig grad kunne afhjælpe de varige følger af en nedsat funktionsevne eller i væsentlig grad kunne lette den daglige tilværelse.

[30-17](#) om glukosemålingssystemer (FreeStyle Libre Flash) er den mest instruktive nyere afgørelse, fordi den både fastlægger en **processuel** og en **materiel** regel. Processuelt:

Et produkt kan kun bevilges som et hjælpemiddel efter serviceloven, når det ikke kan bevilges efter anden lovgivning. Dette følger af servicelovens bestemmelse om subsidiaritetsprincippet.

Kommunen har pligt til at afklare subsidiaritetsspørgsmålet, før den tager stilling efter § 112 – sag 1 blev hjemvist netop fordi kommunen hverken havde afklaret dette eller indhentet tilstrækkelige lægelige oplysninger. Materielt sondrede Ankestyrelsen mellem sag 2 (barn, hvor det primære formål var **forbedret diabeteskontrol** → behandlingsredskab, afslag stadfæstet) og sag 3 (erhvervsaktiv mand med tiltagende nedsat følesans i fingerspidserne efter mange daglige stik → hjælpemiddel, bevilget). Om væsentlighedsvurderingen:

Kommunen kan i væsentlighedsvurderingen inddrage lægelige oplysninger om eventuelle bivirkninger af det allerede bevilgede injektions- og testmateriale. Dette kan fx være særlige fysiske gener, herunder nedsat følelse i fingerspidserne eller et særligt behov for mange daglige blodsuktermålinger, enten på grund af meget svingende blodsukker, eller hvis borgers erhverv kræver dette.

Afgrænsningen er dynamisk. 4-24 om kompressionsmaskiner præciserede i 2024 grænsedragningen, men er efterfølgende **ophævet** (nyhed af 9. december 2025) – den kan derfor ikke længere lægges til grund som gældende praksis. Vejledningsgrundlaget fastholder samme testkriterium: efter [Vejledning om støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder](#) afhænger afgrænsningen af "en vurdering i det konkrete tilfælde af lidelsens karakter og omfang, samt hvilke behov brugen af hjælpemidlet eller behandlingsredskabet skal afhjælpe".

Sektoransvarlighedsprincippet virker også i forhold til andre sektorer. I 25-19 fastslog Ankestyrelsen, at transport til og fra skole er udtømmende reguleret i folkeskoleloven, mens serviceloven subsidiært kan bruges til SFO-transport, fordi befordringsbekendtgørelsen ikke udtømmende regulerer dette område.

LOV	Serviceloven § 112, stk. 1	Serviceloven § 115	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Kompressionsmaskiner: Afgrænsning mellem hjælpemiddel og behandlingsredskab efter serviceloven		01.01.2024
	Ankestyrelsen · Kompressionsstrømper: Afgrænsning mellem hjælpemiddel og behandlingsredskab efter serviceloven		01.01.2022
	Ankestyrelsen · Støtte til briller og aflastningsbriller som hjælpemiddel: Keratokonus berettiger altid til bevilling, hvis de afhjælper følgerne af lidelsen		01.01.2022
	Ankestyrelsen · Sektoransvar for transport: Afgrænsning mellem Serviceloven (merudgifter/tabt arbejdsfortjeneste) og Folkeskoleloven (skoletransport)		01.01.2019
	Ankestyrelsen · Glukosemålingssystemer: Afgrænsning mellem hjælpemiddel og behandlingsredskab (Serviceloven § 112 og § 115)		01.01.2017
	Ankestyrelsen · Fortykningsmidler mod synkebesvær kan bevilges som hjælpemiddel efter Serviceloven		01.01.2013
	Ankestyrelsen · Ståstøttebord: Ikke et hjælpemiddel, når formålet er træning og vedligeholdelse af funktionsniveauet		01.01.2009
	Ankestyrelsen · Elektrisk fodcykel (pedalon) er et behandlingsredskab, ikke et hjælpemiddel, under serviceloven		01.01.2006
	Ankestyrelsen · Oppustelig tommelortose: Afgrænsning mellem behandlingsredskab og hjælpemiddel efter serviceloven		01.01.2002
	Ankestyrelsen · Vurdering af bidskinne: Hjælpemiddel eller behandlingsredskab ved kroniske piskesmældsgener?		01.01.2002

Kropsbårne hjælpemidler, servicehunde og andre særlige hjælpemiddeltyper

§ 5

Kropsbårne hjælpemidler har en særstilling i hjælpemiddelbekendtgørelsen. Efter § 3, stk. 3 skal ortopædisk fodtøj, arm- og benproteser, støttekorsetter og bandager, parykker, brystproteser, stomihjælpemidler samt kropsbårne synshjælpemidler **ikke** tilbageleveres efter endt brug, selvom de er ydet som udlån. Efter § 11 gælder en fast egenbetaling ved ortopædisk fodtøj (1.050 kr. pr. par for voksne og 580 kr. pr. par for børn og unge under 18 år, 2025-niveau), og efter § 15 ydes støtte til briller og kontaktlinser kun ved medicinsk-optisk definerede, varige øjenlidelser efter bilag 2 – ikke ved almindelige optiske synsfejl.

Ankestyrelsen har i C-28-00 afvist, at kommunen kan bruge faste udskiftningsintervaller som selvstændig afslagsgrund:

Ankestyrelsen fandt, at der kunne bevilges ortopædisk fodtøj til forskellige årstider og formål, når der kunne dokumenteres et behov herfor - og ikke kun et begrænset brug.

Vejledende terminer (i sagen 18 måneder) kan fraviges ved slitage, legemlige forandringer eller særlige behov.

Ankestyrelsen kræver med andre ord et individuelt behovsskøn, ikke en kalendermæssig automatik.

46-22 trækker grænsen skarpt for synsområdet: keratokonus er omfattet af bilag 2, og

Lider en borger af keratokonus, er der altid grundlag for at yde støtte til briller efter hjælpemiddelbekendtgørelsens bilag 2, nr. 1, hvis brillerne afhjælper følgerne af ansøgerens keratokonus.

Afgørende er, at hjælpemidlet afhjælper **følgerne** af øjenlidelser – ikke lidelsen selv. Ankestyrelsen fandt endvidere, at en kontaktlinsebruger altid har behov for aflastningsbriller, fordi linserne skal kunne tages ud for at mindske komplikationsrisikoen.

Servicehunde og førerhunde er anerkendt som hjælpemidler ad to spor. 58-09 åbnede området ved at ligestille hunden med "et produkt fremstillet med henblik på at afhjælpe en fysisk funktionsnedsættelse", sammenlignet med førerhunde, i en sag hvor bevillingen alene hvilede på erhvervskriteriet. 49-18 udstrakte praksis til **varigt nedsat psykisk funktionsevne** og opstillede de kriterier, Ankestyrelsen lægger vægt på:

- funktionsevnen skal være **varigt nedsat**, og **alle behandlingsmuligheder skal være udtømt** (afslaget i sag 3 om et barn med infantil autisme og ADHD blev stadfæstet netop fordi virkningen af anden iværksat hjælp ikke var endeligt vurderet),
- hunden skal afhjælpe funktionsnedsættelsen i væsentlig grad ud over, hvad en almindelig hund kan – en almindelig hund, der giver tryghed, er sædvanligt indbo,
- borgeren skal kunne varetage omsorgen for hunden forsvarligt, herunder økonomisk, da driftsudgifter til foder og dyrlæge afholdes af borgeren selv,
- støtten ydes til det bedst egnede og billigste, men borgeren har frit valg af leverandør efter § 112 – også ved træning af egen hund.

En servicehund kan enten være en hund, der er udvalgt og trænet fra hvalp eller borgers egen hund, der gennemgår træning til servicehund.

Driftsudgifter til **førerhunde** er dog undtaget fra hovedreglen om, at borgeren selv bærer driften:

[hjælpemiddelbekendtgørelsen § 4, stk. 8](#) fastsætter et årligt beløb til dækning af løbende nødvendige udgifter til førerhunden.

Servicehunden har afsmittende virkning uden for serviceloven. I 5-25 fastslog Ankestyrelsen, at begrebet "stærkt bevægelseshæmmet" i boligstøtteleven også omfatter psykiske og kognitive handicap:

Borgerens bevægelseshæmning vil typisk skyldes et fysisk handicap, men kan også skyldes et psykisk eller kognitivt handicap.

En borger med autisme og en bevilget psykiatrisk servicehund fik ret til forhøjet boligstøtte efter [boligstøtteloven § 12, stk. 3](#), fordi hunden var nødvendig for, at hun kunne bevæge sig i lejligheden, og fordi hundens kurv og udstyr optog plads. Sag 2 blev hjemvist, fordi Udbetaling Danmark ikke havde foretaget en samlet vurdering af, om borgerens **mange** hjælpemidler tilsammen skabte behov for større bolig. Det ligger i forlængelse af den strammere ældre praksis i [M-9-08](#), hvor en borger, der kunne bevæge sig i lejligheden med stok og ved at støtte sig til inventar, ikke opfyldte kriteriet. Se i øvrigt [boligstøtte](#).

LOV	Boligstøtteloven § 12, stk. 3	Serviceloven § 112, stk. 1-3
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Forhøjet boligstøtte til stærkt bevægelseshæmmede: Psykisk/kognitiv funktionsnedsættelse og servicehund kan berettige til støtte 29.04.2025 Ankestyrelsen · Støtte til briller og aflastningsbriller som hjælpemiddel: Keratokonus berettiger altid til bevilling, hvis de afhjælper følgerne af lidelsen 01.01.2022 Ankestyrelsen · Servicehund som hjælpemiddel til psykisk funktionsnedsættelse: Kriterier for bevilling, træning af egen hund og væsentlighedsvurdering 01.01.2018 Ankestyrelsen · Servicehund som hjælpemiddel: Nødvendighed for udøvelse af erhverv er tilstrækkelig begrundelse 01.01.2009 Ankestyrelsen · Kommunal nedsættelse af boligstøtte for stærkt bevægelseshæmmede, når den oprindelige bevilling var i strid med gældende praksis 01.01.2008 Ankestyrelsen · Ret til ortopædisk fodtøj efter behov: Udskiftningsintervaller er kun vejledende 01.01.2000	

Boligindretning efter § 116, stk. 1 – nødvendighedskravet og proportionalitet

[§ 116, stk. 1](#) forudsætter, at indretningen er **nødvendig for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted**. Ankestyrelsen anvender nødvendighedskravet stramt og adskiller det konsekvent fra det hensigtsmæssige.

I [78-10](#) om en ALS-ramt ansøger, der ønskede badeværelse som tilbygning frem for i et eksisterende værelse:

Vi finder således, at det ikke kan anses som nødvendigt for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted, at De får en tilbygning. Vi har i den forbindelse lagt vægt på, at det ikke er tilstrækkeligt, at det er hensigtsmæssigt at have et ekstra badeværelse i tilknytning til det nuværende soveværelse.

Borgeren kunne gennemføre tilbygningen, men fik kun dækket omkostninger svarende til **den billigste nødvendige løsning**. Samme linje i [33-12](#), hvor en ansøgt udvidelse på 16 m² og dørbredder på 92 cm blev afvist, fordi en almindelig el-kørestol kan passere døre med 77 cm fribredde:

Betingelsen for at yde boligindretning er, at det er nødvendigt for at kunne afhjælpe eller i betydelig grad mindske de boligmæssige ulemper ved ophold i eget hjem.

Men nødvendighed måles i forhold til **selvstændighed**, ikke kun til fysisk gennemførlighed. I [C-32-07](#) blev en automatisk døråbner bevilget til en kvinde i ældrecenter, selvom personale var til stede:

Ankestyrelsen vurderede, at kvinden havde en varigt nedsat funktionsevne, og at indretning i form af en automatisk døråbner var nødvendig for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted for hende, idet den øgede hendes muligheder for at klare sig alene.

Afgørelsen fastslog samtidig principielt, at boliger omfattet af lov om almene boliger (ældre- og handicapboliger) er omfattet af boligbegrebet i § 116, stk. 1. Boligbegrebet rækker desuden ud over selve lejligheden: i 136-10 blev et udendørs el-stik til opladning af et el-køretøj anset for boligindretning, uanset at køretøjet var bevilget som forbrugsgode:

Etablering af el-stikket er en mur- og nagelfast installation, der, hvis den fjernes, vil efterlade synlige spor.

Udendørsstikket er en nødvendig forudsætning for, at det bevilgede el-køretøj kan benyttes efter hensigten.

Ankestyrelsen præciserede her, at boligbegrebet omfatter fællesarealer som trappearealer og fælles indgangsdøre, som borgeren skal passere.

Proportionalitet og tidshorisont. 76-10 fastholder, at kommunen har pligt til at yde nødvendig boligindretning, men bekræfter proportionalitetsforbeholdet:

Ankestyrelsen finder fortsat, at der ved konkrete omstændigheder vil kunne gives afslag på boligindretning hvis omkostningerne ved boligindretningen står i misforhold til en tidsmæssig begrænset brugs-mæssig fordel.

I den konkrete sag kunne en VISO-anbefaling om institutionsanbringelse **ikke alene** bære et afslag, når forældrene ønskede sønnen hjemme, og der ikke konkret blev arbejdet på en institutionsplads.

Vurderingsrammen er beskrevet i [Vejledning om hjælp til boligindretning og boligskift](#), hvorefter kommunen ved mere omfattende og bekostelige ændringer skal undersøge, om en mere hensigtsmæssig eller økonomisk afhjælpning – eventuelt ved flytning – kan tilvejebringes, og hvorefter boligen skal være egnet gennem et længere tidsrum.

Ansøgningstidspunktet. Her adskiller boligindretning sig fra hjælpemidler. [hjælpemiddelbekendtgørelsen § 2](#) og [§ 18](#) fastslår, at kommunen normalt ikke kan yde støtte til hjælpemidler eller forbrugsgoder, som ansøgeren selv har anskaffet inden bevilling. Den strenge regel kan ikke uden videre overføres til § 116, jf. [C-41-08](#):

Ankestyrelsen fandt, at der ikke fandtes nogen lovbestemmelse om, at der ikke kunne ydes hjælp til indretning af bolig, hvis borgeren påtog sig en udgift i forbindelse med boligindretning, inden bevilling forelå.

Grænsen blev sat i 13-13, hvor en borger fjernede fem dørtin fem måneder før ansøgningen:

Det er et almindeligt socialretligt princip, at der som udgangspunkt ikke kan ydes hjælp til udgifter, som en borger har påtaget sig, inden han har søgt kommunen om hjælp.

Sondringen er skarp: i C-41-08 havde borgeren **ansøgt** i god tid, så kommunen kendte behovet, og kun bevillingen manglede – i 13-13 var både udgift og arbejde afsluttet, før ansøgningen blev indgivet. Princippet kan fraviges ved akutte/uopsættelige udgifter, ved fejlagtig vejledning fra kommunen, eller hvor ydelsen er en løbende ydelse eller forholdsvis nøje beskrevet i loven.

LOV

[Service-loven § 113, stk. 1](#)
[Service-loven § 116, stk. 1](#)

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Støtte til boligindretning: Ingen dækning af udgifter påtaget, før ansøgning er indgivet

01.01.2013

Ankestyrelsen · Nævnets efterprøvelse af retlige spørgsmål i sager om boligindretning

01.01.2012

Ankestyrelsen · Boligindretning: Tilbygning til badeværelse blev afvist, da det ikke var nødvendigt for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted	01.01.2010
Ankestyrelsen · Ret til etablering af udendørs el-stik som boligindretning, når el-køretøj er bevilget som forbrugsgode	01.01.2010
Ankestyrelsen · Ret til boligindretning, når ophold i eget hjem ikke er tidsmæssigt begrænset	01.01.2010
Ankestyrelsen · Boligindretning: Iværksættelse før bevilling afskærer ikke i sig selv fra støtte	01.01.2008
Ankestyrelsen · Ret til automatisk døråbner i ældrecenter: Boligindretning efter serviceloven i almene boliger	01.01.2007

Boligskift og anvisningspligt efter § 116, stk. 4 – principmeddelelse 24-24

§ 7

§ 116, stk. 4 er en snæver undtagelsesbestemmelse: i "de ganske særlige tilfælde", hvor boligindretning ikke er tilstrækkelig, kan kommunen yde hjælp til anskaffelse af anden bolig – men kun hvis der **ikke kan anvises anden bolig**, som dækker behovet. Efter § 116, stk. 5 er modtagere af social pension som udgangspunkt afskåret fra hjælp efter stk. 4, medmindre de har en hjælpeordning efter § 96.

Den aktuelle ledende afgørelse er 24-24, der behandlede tre sager (multipel sklerose og slidgigt med ønske om elevator/løfteplatform til 150.000 kr. ekskl. moms; mor og søn med cerebral parese; progressiv sklerose og medfødt misdannelse af arme/hænder på 4. sal uden elevator) og **kasserede** principmeddelelse 33-13. Kernen er en positiv anvisningspligt:

Kommunen har pligt til at anvise en egnet lejebolig til borgere med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Det gælder i de tilfælde, hvor kommunen giver afslag på at yde hjælp til indretning af bolig, og hvor borgers bolig ikke er egnet som opholdssted for den pågældende.

Og om subsidiariteten mellem de tre hjælpeformer:

Det er kun i de ganske særlige tilfælde, hvor hjælp til indretning af bolig ikke er tilstrækkelig til at gøre boligen egnet som opholdssted, at kommunen kan yde hjælp til dækning af udgifter til anskaffelse af anden bolig. Det er da en betingelse, at der ikke kan anvises anden (leje) bolig, som dækker den pågældendes behov.

Egnethedskravet er lavere end borgerens ønsker:

Det følger af vores prøvelse, at det ved anvisning af bolig er afgørende, at boligen, eventuelt med en bevilget boligindretning, kan anses som egnet som opholdssted. Det kan medføre, at ansøgeren ikke kan få alle ønsker til boligens indretning og beliggenhed opfyldt.

Udfaldene viser mønstret præcist: sag 1 blev **delvist hjemvist**, fordi kommunen havde ret til at afslå elevatoren, men havde forsømt at vurdere retten til hjælp til anden bolig – og Ankestyrelsen understregede, at det ikke er nok at henvise borgeren til selv at finde en bolig med råd og vejledning om kontakt til boligselskaber. Sag 2 og 3 blev **stadfæstet**, fordi de anviste boliger dækkede behovet som følge af funktionsnedsættelsen (gode adgangsforhold, plads, forsvarligt badeværelse, handicapparkering) – og fordi borgeren i sag 3 ikke kunne afvise to egnede boliger på grund af manglende dushtoilet, et elkomfur fra 1970'erne eller ønsket om et bestemt kvarter med lang ventetid. **Ankestyrelsen accepterer med andre ord ikke, at personlige præferencer om størrelse, indretning eller beliggenhed kan blokere for opfyldelse af anvisningspligten.**

Den økonomiske side af boligskit er styret af **kompensationsprincippet** og er formue- og indkomstafhængig. **C-6-03** – en familie med et barn med cerebral parese – afviste, at friværdi fra salg af den hidtidige bolig kunne modregnes:

Ankestyrelsen lagde ved afgørelsen vægt på, at formålet med reglerne om hjælp til boligindretning og/eller boligskit efter servicelovens § 102 er, at den handicappede ikke skal have merudgifter, som følge af handicapet, jf. kompensationsprincippet.

Afgørelsen fastslog samtidig, at et nævn ikke kan tillægge en afgørelse opsættende virkning, når det tiltræder en formandsafgørelse, jf. **retssikkerhedsloven § 72, stk. 1**, hvorefter klage som udgangspunkt ikke har opsættende virkning.

De øvrige beregningsspørgsmål ved boligskit følger samme kompensationslogik:

Spørgsmål	Afgørelse	Resultat
Ejerbolig → ejerbolig	C-3-07	Kombination: rente- og afdragsfrit lån (engangsbeløb, pantsikret) for forskelsværdien + løbende støtte for resterende merudgift
Variable låneydelser	C-35-04	Løbende hjælp skal omberegnes én gang årligt ud fra de faktiske forventede finansieringsudgifter; administrativ tunghed er ikke en gyldig indvending
Dobbelte boligudgifter i salgsperioden	C-11-05	Kommunen må fastsætte en rimelig tidsfrist; manglende salg pga. husets tilstand er ikke en følge af handicapet
Forkert hjemmel for løbende boligstøtte	C-41-04	Kommunen har pligt til af egen drift at genoptage og ændre en begunstigende afgørelse med væsentlig retlig mangel; løbende højere husleje er merudgift, ikke boligindretning

Endelig indførte ændringsloven om **frit valg af hjælpemidler og boligindretning (vedtaget 22. april 2010, i kraft 1. oktober 2010)** retten i **§ 116, stk. 2** til selv at vælge håndværker og materialer mod selv at afholde merudgiften. Af bemærkningerne fremgår, at borgerens ret er betinget af, at håndværkeren er faglært og momsregistreret, og at de valgte materialer kan sikre, at boligindretningen faktisk gør boligen bedre egnet – ligesom en værdiforøgelse som følge af borgerens eget merkøb ikke kan medregnes i kommunens tilbagebetalingskrav og pant.

LOV

Retssikkerhedsloven § 72, stk. 1
Service-loven § 116, stk. 1-6

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Kommunens pligt til at anviser egnet lejebolig ved afslag på boligindretning og boligskit til borgere med nedsat funktionsevne

06.12.2024

Ankestyrelsen · Hjælp til boligskit i ejerbolig: Skal ydes som engangsbeløb for pantebrevsværdi og som løbende støtte for merudgifter

01.01.2007

Ankestyrelsen · Kommune kan fastsætte tidsfrist for dækning af dobbelte boligudgifter ved boligskit grundet handicap

01.01.2005

Ankestyrelsen · Årlig omberegning af løbende hjælp til højere boligudgift ved boligskit fra leje- til ejerbolig

01.01.2004

Ankestyrelsen · Kommunens pligt til at genoptage og ændre ulovlig begunstigende afgørelse om dækning af husleje som merudgift	01.01.2004
Ankestyrelsen · Friværdi ved boligskit: Støtte efter serviceloven er formueafhængig, og opsættende virkning af formandsafgørelse	01.01.2003

§ 8 Bilstøtte efter § 114 – væsentlighedsvurdering, kørselsbehov og alternative ordninger

Bilstøtte er den dyreste hjælpemiddeldydelse og den mest skønsprægede. Efter [§ 114, stk. 1](#) skal funktionsnedsættelsen i væsentlig grad enten vanskeliggøre at opnå/fastholde arbejde (erhvervsmæssigt grundlag), vanskeliggøre gennemførelse af uddannelse (uddannelsesmæssigt grundlag) eller forringe evnen til at færdes ved et betydeligt kørselsbehov (trivselsmæssigt grundlag). Støtten ydes som rentefrit lån inden for en ramme på 201.000 kr. (2022-niveau), jf. [§ 114, stk. 2](#), med rente- og afdragsfrit lån til overskydende beløb efter [stk. 3](#).

Det valgte bedømmelsesgrundlag er afgørende. [C-61-05](#) fastslog, at en fleksjobvisiteret på ledighedsydelse uden konkret ansættelse eller konkret tilbud skal bedømmes på trivselsmæssigt – det strengere – grundlag:

Det er en betingelse for at opnå støtte til bil på erhvervsmæssigt grundlag, at der er behov for kørsel til og fra et arbejde.

Ankestyrelsen vurderer funktionsevnen konkret og ikke skematisk. I [52-14](#) fik to borgere med svær hæmofili A bilstøtte, selvom gangdistancen isoleret set ikke var betydeligt nedsat:

Vi lægger vægt på, at der er lægelig dokumentation i sagen for, at der er et udtalt skånebehov i relation til din lidelse, som medfører, at du ikke hensigtsmæssigt kan anvende offentlig transport på grund af risikoen for betydelig forværring af din funktionsevne og risiko for invaliditet.

Omvendt viser afslagene, hvor grænsen ligger. I [77-09](#) blev en kvinde med ileostomi og hyppige udslip afvist, fordi generne – selvom de vanskeliggjorde offentlig transport – "ikke var til stede konstant". I [98-10](#) blev en benamputeret borger med PTSD afvist ved en gangdistance på ca. 200 meter, fordi kørselsbehovet mere hensigtsmæssigt kunne dækkes af en allerede bevilget el-scooter, handicapbefordring og DSB's handicapbefordring.

Faktor	Ankestyrelsens vægtning
Gangdistance	Central indikator, men ikke i sig selv afgørende (52-14)
Udtalt skånebehov med forværringsrisiko	Kan bære bevilling trods rimelig gangfunktion (52-14)
Alternative kørselsordninger	Kan bære afslag, hvis behovet reelt dækkes (98-10)
Borgerens økonomi	Må indgå, men kan ikke alene bære et afslag (C-5-01)
Behandlingsmuligheder (fx vægttab)	Kun hvis realistisk, lægeligt indiceret, dokumenteret kausalt og uden væsentlig risiko (83-13)

I [C-5-01](#) – en 19-årig, der havde mistet begge ben, med rådighedsbeløb på ca. 2.000 kr. – hjemviste Ankestyrelsen:

Oplysninger om ansøgers økonomiske forhold, herunder om ansøger havde midler til at afholde afdrag og driftsudgifter til bil, kunne indgå i vurderingen, men ikke alene begrunde afslag på støtte til køb af bil med henvisning til, at det samlede kørselsbehov mere hensigtsmæssigt kunne tilgodeses ved andre kørselsordninger.

I 83-13 opstillede Ankestyrelsen fire kumulative forudsætninger for, at kommunen kan stille krav om vægttab som behandlingsmulighed og dermed bestride varigheden: realistisk vægttabsforslag, lægelig indikation for forbedring, dokumenteret kausalitet mellem overvægt og funktionsnedsættelse, og at behandlingen ikke indebærer væsentlig risiko for liv og førlighed. Begge sager blev hjemvist.

Efterfølgende forvaltning af bevillingen følger almindelige forvaltningsretlige regler. 47-12 fastslår, at tilbagekaldelse af en lovlig, begunstigende bilstøttebevilling kræver **væsentlige faktiske eller retlige ændringer** – og at det ikke er en sådan ændring, at ægtefællen nu er chauffør, når der foreligger en permanent chaufførmulighed. 60-10 sonderer: den oprindelige støtte beregnes ud fra ansøgerens egen økonomi, mens en senere vurdering af nedsættelse eller eftergivelse af afdrag inddrager familiens samlede forsørgelsesevne på grund af den gensidige forsørgelsespligt. Og 129-10 fastslår, at kommunen ikke kan begrænse støtten geografisk til biler købt i Danmark, og at en tysk 1-dags registrering ikke fratager bilen karakteren af fabriksny. Væsentlighedskriteriet er nærmere beskrevet i [Vejledning om støtte til køb af bil og individuel befording](#).

LOV	Retssikkerhedsloven § 11	Service_loven § 114, stk. 1-4	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Bilstøtte til personer med svær hæmofili A på grund af omfattende skånebehov og risiko for forværring af funktionsevnen		01.01.2014
	Ankestyrelsen · Støtte til bil og merudgifter. Krav om vægttab som behandlingsmulighed ved overvægt		01.01.2013
	Ankestyrelsen · Tilbagekaldelse af støtte til køb af bil (bilstøtte): Vurdering af væsentlige faktiske eller retlige ændringer		01.01.2012
	Ankestyrelsen · Ikke grundlag for bilstøtte til benamputeret flygtning med PTSD: Kørselsbehov kunne tilgodeses ved el-scooter og handicapbefordring		01.01.2010
	Ankestyrelsen · Bilstøtte: Ægtefællens indtægt skal indgå ved vurdering af nedsættelse af afdrag på billån		01.01.2010
	Ankestyrelsen · Støtte til køb af bil: Fabriksny bil og 1-dags registrering ved køb i udlandet		01.01.2010
	Ankestyrelsen · Afslag på støtte til køb af bil: Vurdering af stomigener, lugtgener og begrænset gangdistance på trivselsmæssigt grundlag		01.01.2009
	Ankestyrelsen · Støtte til køb af bil: Bedømmelsesgrundlag for fleksjobber på ledighedsydelse skal være trivselsmæssigt		01.01.2005
	Ankestyrelsen · Støtte til køb af bil: En ansøgers økonomiske forhold kan ikke alene begrunde afslag, når betingelserne i øvrigt er opfyldt		01.01.2001

§ 9 Afgrænsning mod arbejdsgiverens, institutionens og beskæftigelsessektorens ansvar

Service_lovens hjælpemiddelregler er subsidiære, og Ankestyrelsen håndhæver afgrænsningen konsekvent – også mod arbejdsgiveren og botilbuddet.

Arbejdsmiljølovgivningen. I C-34-02 om en specialtilpasset arbejdsstol til en førtidspensionist i beskyttet beskæftigelse:

Ankestyrelsen fandt, at et beskyttet værksted var forpligtet til at indrette arbejdspladsen i overensstemmelse med arbejdsmiljølovgivningens bestemmelser om indretning af faste arbejdssteder.

Men subsidiariteten er ikke absolut – den flytter blot rækkefølgen:

I det omfang ansøgers lidelse ikke kunne tilgodeses med en arbejdsstol indenfor arbejdsmiljølovgivningens rammer, var kommunen forpligtet til at vurdere sagen efter servicelovens regler om hjælpemidler og forbrugsgoder.

Det samme princip fremgår af forarbejderne til frit valg-ændringen af § 112, hvor det udtrykkeligt anføres, at redskaber som lifte eller plejesenge, der er nødvendige af hensyn til de kommunale medarbejders arbejdsmiljø, ikke er omfattet af retten til frit valg, netop som følge af sektoransvarsprincippet.

Sædvanligt forekommende arbejdsredskaber. 204-09 om en motoriseret tvillingebarnevogn til en dagplejer med lænderygproblemer viser Ankestyrelsens dokumentationstilgang: styrelsen indhentede oplysninger fra fagforbund og flere kommuner om, i hvilket omfang motorvogne blev stillet til rådighed, og konkluderede:

Ankestyrelsens Beskæftigelsesudvalg fandt, at det i det konkrete tilfælde ikke var godtgjort, at hun havde et behov for arbejdsredskab, der lå ud over, hvad arbejdsgiveren forudsattes at afholde.

Botilbud og institutioner. C-4-99 trækker grænsen mellem personligt hjælpemiddel (kommunens ansvar) og basisinventar (institutionens ansvar) på to alternative kriterier:

Vi lægger vægt på, om det ansøgte var til personligt brug, idet hjælpemidlet alene anvendes af ansøger og pågældende er afhængig af hjælpemidlet dagligt/permanent, eller om det ansøgte var personligt/individuel tilpasset udover de almindelige justeringsmuligheder, og således ikke umiddelbart ville kunne anvendes af andre beboere.

En manuel kørestol brugt 8-10 timer dagligt af én permanent bruger var personligt hjælpemiddel; en badestol med forlænget ryg og fodplader til en meget høj borger ligeledes; men en bredere transportstol, hvis eneste særtræk var borgerens vægt, var basisinventar.

Beskæftigelsessektoren. Hjælpemidler til brug i ordinær ansættelse hører under beskæftigelseslovgivningen, ikke serviceloven. 27-16 fastslår, at elevansættelse med uddannelsesaftale uden løntilskud er ordinær ansættelse, og at kommunen ikke kan afvise med henvisning til uddannelsessektorens sektoransvar, når arbejdsgiveren ikke hører under uddannelsessektoren. 134-12 udvider dette til hvervet som tillids- og arbejdsmiljørepræsentant, der "må anses for at være en naturlig og integreret del af ethvert ansættelsesforhold". Og A-7-02 fastslår, at når kommunen vælger at bevilge et arbejdsredskab som **udlån** og dermed beholder ejerskabet, må kommunen også bære udgifterne til reparation og vedligeholdelse.

Den tilsvarende afgrænsning på merudgiftsområdet – hvor udgifter, der allerede er reguleret med egenbetaling i anden social lovgivning, ikke kan flyttes til merudgiftsreglerne – er behandlet i [merudgifter-handicap-servicelov](#).

LOV	Serviceloven § 112, stk. 1	Serviceloven § 115
PRAKSIS		
	Ankestyrelsen · Ret til tilskud til arbejdsredskaber og arbejdspladsindretning for elever i ordinær ansættelse	01.01.2016
	Ankestyrelsen · Tilskud til hjælpemidler til tillidsrepræsentanter og arbejdsmiljørepræsentanter i ordinær ansættelse	01.01.2012
	Ankestyrelsen · Tilskud til motoriseret tvillingebarnevogn som arbejdsredskab for dagplejer: Vurdering af arbejdsgivers forpligtelse og sædvanligt forekommende hjælpemidler	01.01.2009
	Ankestyrelsen · Ansvar for arbejdsstol i beskyttet beskæftigelse: Forholdet mellem arbejdsmiljølovgivning og servicelovens hjælpemiddelregler	01.01.2002
	Ankestyrelsen · Kommunen skal betale reparation og vedligeholdelse af udlånt arbejdsredskab efter Aktivloven	01.01.2002

Bevilling, drift, reparation og genanskaffelse – dokumentations- og beviskrav

Bevillingsformen har afgørende betydning for, hvem der bærer den løbende udgift. Efter [hjælpemiddelbekendtgørelsen § 3, stk. 1](#) skal kommunen yde hjælp til det **bedst egnede og billigste** hjælpemiddel, og hjælpen kan ydes som udlån, kontantydelse eller naturalhjælp. Ydes den som udlån, skal hjælpemidlet tilbageleveres – dog ikke de kropsbårne hjælpemidler i [§ 3, stk. 3](#).

Hovedreglen om driftsudgifter står i [§ 4, stk. 4](#): kommunen yder ikke hjælp til udgifter, der følger af brugen af hjælpemidlet – drift, rengøring, vedligeholdelse. Ankestyrelsen har imidlertid i [63-14](#) skåret en central undtagelse ud af den regel ved at sondre mellem **integrerede bestanddele** og driftsudgifter:

Elektroderne til dropfodsstimulator er en integreret bestanddel af hjælpemidlet, der i væsentlig grad afhjælper den nedsatte funktionsevne efter [Serviceloven § 112, stk. 1](#).

Elektroderne – uden hvilke der ikke er noget fungerende hjælpemiddel – skulle dækkes, mens batterierne forblev en almindelig driftsudgift. Bekendtgørelsen er sidenhen selv blevet mere generøs: [§ 4, stk. 6](#) forpligter nu kommunen til at yde hjælp til batterier, der ikke kan købes i almindelig handel eller ikke kan/bør udskiftes af ansøgeren, og [§ 4, stk. 5](#) åbner for undtagelsesvis dækning som merudgift efter [serviceloven § 100](#) eller barnets lov § 86, hvor driftsudgiften er helt uforholdsmæssig eller urimelig.

Merudgiftsbetragtningen knyttes til **borgeren**, ikke til det enkelte hjælpemiddel. [C-61-01](#) fastslog dette om selvbetalingsreglen for dæk og slanger (nu [§ 4, stk. 7](#)):

Det var Ankestyrelsens opfattelse, at der ville være tale om betydelig merudgift, hvis ansøgeren selv skulle afholde udgiften til den første årlige udskiftning af dæk og slanger på hver af sine kørestole.

En borger med fire kørestole skal derfor kun betale for **én** årlig udskiftning i alt.

Dokumentations- og beviskrav. Grundreglen er officialprincippet i [retssikkerhedsloven § 10](#): myndigheden har ansvaret for, at sagen er tilstrækkeligt oplyst. Ankestyrelsen hjemviser konsekvent, når det ikke er sket – sag 1 i [30-17](#) (manglende lægelige oplysninger og manglende subsidiaritetsafklaring), sagerne 8 og 9 i [36-22](#) (manglende væsentlighedsvurdering) og sag 2 i [5-25](#) (manglende samlet vurdering af flere hjælpemidlers pladsbehov).

Modsat er beviskravene i **genbevillingssager** lempet. Efter [§ 4, stk. 1](#) skal kommunen træffe afgørelse om udskiftning **uden at indhente yderligere oplysninger**, hvis borgeren fortsat har behov, funktionsnedsættelsen i alt væsentlighed er uændret, og borgeren afgiver erklæring på tro og love herom. Tilsvarende kan reparation efter [§ 4, stk. 2](#) afgøres på grundlag af en tro og love-erklæring. Og efter [serviceloven § 113 a](#) kan kommunen i **enkle og entydige** sager træffe afgørelse alene på grundlag af ansøgningen med tro og love-erklæring eller anden relevant dokumentation. Efter [Vejledning om støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder](#) forstås ved enkle og entydige sager, hvor funktionsnedsættelsen er åbenbar og hjælpebehovet relativt entydigt – fx en mobilitystok til en borger med synshandicap eller en rollator ved nedsat gangfunktion – og proceduren gælder kun førstegangsansøgninger, ikke genbevillinger.

Endelig giver [serviceloven § 113 b](#) hjemmel til tidsbegrænset støtte ved **midlertidigt** nedsat funktionsevne, når betingelserne i § 112, stk. 1, eller § 113, stk. 1, i øvrigt er opfyldt. Støtten ydes i alle tilfælde som naturalhjælp uden egenbetaling og kun én gang inden for samme tidsbegrænsede periode.

At hjælpemidlets anvendelsesområde ikke er bundet til den faste bopæl fremgår af [264-09](#), hvor en kvinde lammet fra brystet og ned fik ret til leje af plejeseng, lift og bækkenstol under fire ugers årlig ferie i eget sommerhus:

Ankestyrelsen lagde samtidigt vægt på kvindens mulighed for at holde ferie i Danmark som andre ikke-handicappede.

LOV	Retssikkerhedsloven § 10	Serviceoven § 112, stk. 1, 5	Serviceoven § 113a
	Serviceoven § 113b, stk. 1		
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Forhøjet boligstøtte til stærkt bevægelseshæmmede: Psykisk/kognitiv funktionsnedsættelse og servicehund kan berettigede til støtte 29.04.2025 Ankestyrelsen · Kriterier for vurdering af forbrugsgoder: Definition af 'sædvanligt indbo' 01.01.2022 Ankestyrelsen · Glukosemålingssystemer: Afgrænsning mellem hjælpemiddel og behandlingsredskab (Serviceoven § 112 og § 115) 01.01.2017 Ankestyrelsen · Dækning af elektroder til dropfodsstimulator: Integreret del eller driftsudgift? 31.12.2013 Ankestyrelsen · Kvinde lammet fra brystet og ned havde ret til hjælpemidler (plejeseng, lift, bækkenstol) under ferie i eget sommerhus i Danmark. 01.01.2009 Ankestyrelsen · Kørestolsbrugere med flere hjælpemidler skal kun betale for én årlig udskiftning af dæk og slanger i alt 01.01.2001		

§ 11 Klagebehandling og sagsgang ved Ankestyrelsen

Klageadgang og frist. Kommunens afgørelser om hjælpemidler, forbrugsgoder, bilstøtte og boligindretning kan påklages til Ankestyrelsen efter [retssikkerhedsloven § 60, stk. 1](#). Klageretten er personlig: efter [§ 60, stk. 2](#) er det kun den person, afgørelsen vedrører, der kan klage. Klagefristen er **4 uger** fra meddelelsen, jf. [§ 67, stk. 1](#), men direktøren kan se bort fra fristoverskridelse, når der er særlig grund hertil – og en afgørelse om at se bort fra fristen eller om fristberegning kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed. Der er ikke klagegebyr.

Genvurdering (remonstration). Klagen skal først afleveres til den myndighed, der har truffet afgørelsen, som efter [§ 66, stk. 1](#) skal vurdere, om der er grundlag for helt eller delvist medhold. Kan der ikke gives medhold, videresendes klagen med begrundelse og genvurdering til Ankestyrelsen, jf. [§ 66, stk. 2](#). Ankestyrelsen har i [59-16](#) skærpet dette markant:

Selv om Udbetaling Danmark ændrer eller uddyber begrundelsen for afgørelsen i genvurderingen, skal Udbetaling Danmark sende sagen til Ankestyrelsen, når resultatet af afgørelsen er det samme.

Det er i strid med reglerne at kræve en ny klage eller kræve, at borgeren igen bekræfter at fastholde klagen, før sagen sendes videre. Genvurderingen skal som udgangspunkt ske inden **4 uger**. Ankestyrelsen har kritiseret overskridelse af denne frist i begge sager i [5-25](#), dog uden at det ændrede udfaldet.

Hvad kan påklages? Ikke enhver kommunal beslutning er en afgørelse. [76-17](#) fastslår, at kommunens valg af leverandør som udgangspunkt er **faktisk forvaltningsvirksomhed**, men:

Hvis beslutningen er væsentlig indgribende for borgeren, er der imidlertid tale om en afgørelse, som borgeren kan klage over til Ankestyrelsen.

Kommunens egen vurdering af, om noget er faktisk forvaltningsvirksomhed eller en afgørelse, er i sig selv en påklagelig afgørelse. Modsat kan afgørelser om **det generelle serviceniveau** ikke påklages, jf. § 60, stk. 3.

Afgørelsesformer og virkning. Ankestyrelsen er efter § 68, stk. 1 ikke bundet af parternes påstande og er uafhængig af instruktioner. Afgørelsen kan efter § 68, stk. 2 gå ud på afvisning, stadfæstelse, **hjemvisning**, ophævelse eller ændring. I hjælpemiddelsager er hjemvisning det hyppigste udfald ved utilstrækkelig sagsoplysning. Retsvirkningen af hjemvisning er præciseret i R-15-00:

Begrundelsen for afgørelsen var, at hjemvisningen medførte en annulation af den indankede, ulovlige afgørelse, og at retsvirkningen af en annulation af en afgørelse om standsning af en ydelse som hovedregel er, at den tilkendte ydelse skal fortsætte, hvis ankeinstansen ikke har tillagt afgørelsen en anden retsvirkning.

En kommune, der har fået en standsningsafgørelse hjemvist, skal altså **genoptage ydelsen straks** – ikke afvente den nye afgørelse.

Opsættende virkning. Hovedreglen i § 72, stk. 1 er, at klage ikke har opsættende virkning. Undtagelserne i stk. 2-7 omfatter ikke hjælpemiddel- eller boligindretningssager. C-6-03 tilføjer, at et nævn, der tiltræder en formandsafgørelse, ikke kan tillægge sin egen afgørelse opsættende virkning, fordi underinstansen er forpligtet til at følge formandsafgørelsen. På bilstøtteområdet giver § 72, stk. 9 Ankestyrelsen særlig kompetence til samtidig at træffe afgørelse om bortfald af bevilling og opsigelse af lån – hvilket blev anvendt i 98-10, hvor billånet skulle afvikles og bilen tilbageleveres inden for en rimelig frist. Efter § 72, stk. 8 skal Ankestyrelsen, når den ændrer en afgørelse **til skade** for ansøgeren, samtidig beslutte, fra hvilket tidspunkt ændringen skal ske.

Ankestyrelsens afgørelser er bindende for kommunen – til forskel fra fx forsikringsklagenævn kan kommunen ikke meddele, at den ikke følger afgørelsen. Ankestyrelsen udsender de principielle afgørelser som principmeddelelser, der er bindende for kommunernes fremtidige praksis, og styrelsen citerer og kasserer aktivt sine egne tidligere meddelelser: 24-24 kasserede 33-13, 20-22 ophævede O-158-96, 50-19 kasserede C-40-05, C-12-06 og C-29-07, C-30-06 ophævede SM O-106-94, og 4-24 er selv ophævet i december 2025. **Ved brug af ældre principafgørelser skal man derfor altid kontrollere, om de fortsat er gældende.**

LOV

Retssikkerhedsloven § 60, stk. 1-3

Retssikkerhedsloven § 66, stk. 1, 2

Retssikkerhedsloven § 67, stk. 1

Retssikkerhedsloven § 68, stk. 1, 2

Retssikkerhedsloven § 69, stk. 1

Retssikkerhedsloven § 72, stk. 1

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Forhøjet boligstøtte til stærkt bevægelseshæmmede: Psykisk/kognitiv funktionsnedsættelse og servicehund kan berettige til støtte 29.04.2025

Ankestyrelsen · Kommunens pligt til at anvisne egnet lejebolig ved afslag på boligindretning og boligsift til borgere med nedsat funktionsevne 06.12.2024

Ankestyrelsen · Kompressionsmaskiner: Afgrænsning mellem hjælpemiddel og behandlingsredskab efter serviceloven 01.01.2024

Ankestyrelsen · Kompressionsstrømper: Afgrænsning mellem hjælpemiddel og behandlingsredskab efter serviceloven 01.01.2022

Ankestyrelsen · Væsentlighedsvurdering af manglende brug af Funktionsevnetoden/VUM i sager om merudgifter til voksne 01.01.2019

Ankestyrelsen · Ankestyrelsens principafgørelse om kommunens valg af leverandør, klageadgang (afgørelse vs. faktisk forvaltningsvirksomhed) og partsstatus i sager om hjælp og aflastning 01.01.2017

Ankestyrelsen · Retssikkerhedslovens klageregler: Udbetaling Danmarks pligt til genvurdering og oversendelse af klager til Ankestyrelsen	01.01.2016
Ankestyrelsen · Ikke grundlag for bilstøtte til benamputeret flygtning med PTSD: Kørselsbehov kunne tilgodeses ved el-scooter og handicapbefordring	01.01.2010
Ankestyrelsen · Friværdis ved boligsælg: Støtte efter serviceloven er formueafhængig, og opsættende virkning af formandsafgørelse	01.01.2003
Ankestyrelsen · Retsvirkning af hjemvisning: Pligt til at genoptage hjemmehjælp ved ulovlig standsning	01.01.2000

§ 12 Sammenhæng med domstolspraksis – kommunalt skøn, serviceniveau og prøvelse af Ankestyrelsen

Ankestyrelsens afgørelser er endelige i det administrative system, men kan indbringes for domstolene efter [grundloven § 63](#). Domstolenes prøvelse på det sociale område er koncentreret om to spørgsmål, der begge er direkte relevante for hjælpemiddelsager: rækkevidden af kommunernes skøn, og om Ankestyrelsen selv har handlet inden for sin kompetence.

Kommunalt skøn og serviceniveau – Køge-sagen. Højesterets dom i [Sag 313/2012](#) af 23. maj 2013 er den centrale afgørelse om kommunernes råderum efter serviceloven. Sagen angik hjemmehjælp efter [§ 83](#) og ikke hjælpemidler, men flertallets præmis om skønnets bredde og forholdet mellem kvalitetsstandard og individuel vurdering slår igennem på hele det kompenserende område:

Køge Kommunes afgørelser i marts 2010 vedrørende hjemmehjælp til A og B var truffet i overensstemmelse med de fastsatte kvalitetsstandarder og på grundlag af en konkret individuel vurdering af de pågældendes behov, jf. servicelovens § 88. Denne bestemmelse overlader ligesom servicelovens § 83 kommunerne et betydeligt skøn.

Højesteret stadfæstede med stemmerne 3-2 frifindelsen af kommunen. Mindretallet ville derimod have anset afslaget for ugyldigt, fordi funktionsnedsættelsen var uændret siden 2009, og afslaget reelt alene hvilede på den strammere kvalitetsstandard:

Efter vores opfattelse må det derfor lægges til grund, at kommunens afslag i marts 2010 på fortsat at yde den nævnte hjemmehjælp til A og B i realiteten alene var begrundet i kommunens dagældende kvalitetsstandard for 2010.

Dommen bekræfter altså på den ene side, at kommunerne må fastsætte serviceniveau ud fra faglige og økonomiske hensyn – men flertallet forudsatte udtrykkeligt, at der *også* var foretaget en konkret individuel vurdering. Det er nøjagtig den kobling, Ankestyrelsen håndhæver på hjælpemiddelområdet: en kvalitetsstandard kan strukturere skønnet, men den kan ikke erstatte det. Højesteret bekræfter samtidig flertallets synspunkt om, at ophør af en **tidsbegrænset** bevilling ved periodens udløb ikke er en tilbagekaldelse af en begunstigende forvaltningsakt – hvilket står i naturlig forlængelse af Ankestyrelsens linje i [47-12](#), hvor tilbagekaldelse af en **tidsbegrænset** bilstøttebevilling krævede væsentlige faktiske eller retlige ændringer.

Prøvelse af Ankestyrelsen selv. Byretterne prøver løbende Ankestyrelsens egne afgørelser og korrigerer dem. I [BS-30361/2021-HEL](#) ophævede Retten i Helsingør Ankestyrelsens pålæg om genoptagelse på ulovbestemt forvaltningsretligt grundlag, fordi det ikke var bevist, at den oprindelige afgørelse led af væsentlige sagsbehandlingsfejl – og Ankestyrelsen blev pålagt sagsomkostninger. Afgørelsen illustrerer, at Ankestyrelsens vurdering af, hvornår en mangel er væsentlig nok til at bære en genoptagelse eller ugyldighed, kan efterprøves fuldt af domstolene. Det er den samme væsentlighedsvurdering, styrelsen selv anvender i hjælpemiddelsager efter [50-19](#).

Også de processuelle rammer omkring klagesagen prøves. I [BS-40854/2020-RAN](#) frifandt Retten i Randers kommunen i en sag om størrelsen af befordringsgodtgørelse til en advokat i forbindelse med et møde i Ankestyrelsen, jf. [serviceloven § 72, stk. 4](#) – kommunens anvendelse af den lave takst var lovlig, da hverken lovgivning eller administrative vejledninger pålagde andet.

Det samlede billede er, at domstolene har bekræftet Ankestyrelsens grundlæggende linje: kommunerne har et betydeligt skøn ved fastlæggelse af serviceniveauet, men skønnet skal udmøntes i en konkret, individuel vurdering – og Ankestyrelsens egen anvendelse af væsentligheds- og ugyldighedslæren er ikke immun over for domstolskontrol.

LOV

[Grundloven § 63, stk. 1](#)[Serviceloven § 83, stk. 1, 2](#)[Serviceloven § 88, stk. 1](#)[Serviceloven § 139](#)

PRAKSIS	Højesteret · Kommunalbestyrelsens skøn ved fastsættelse af serviceniveau for hjemmehjælp (Køge-sagen)	23.05.2013
	Byretten · Retten ophæver Ankestyrelsens pålæg om genoptagelse af arbejdsskadesag	10.11.2023
	Byretten · Sag om advokaters krav på højere kørselsgodtgørelse ved repræsentation i Ankestyrelsen	14.06.2021
	Ankestyrelsen · Væsentlighedsvurdering af manglende brug af Funktionsevnetoden/VUM i sager om merudgifter til voksne	01.01.2019
	Ankestyrelsen · Tilbagekaldelse af støtte til køb af bil (bilstøtte): Vurdering af væsentlige faktiske eller retlige ændringer	01.01.2012

Sammenfatning: de bærende mønstre i Ankestyrelsens § 13 hjælpemiddelpraksis

Praksis på §§ 112-116 er trods sin store sagsmængde bemærkelsesværdigt konsistent og kan sammenfattes i syv mønstre.

Første – formålet klassificerer, ikke diagnosen. Om et produkt er hjælpemiddel eller behandlingsredskab afgøres af, hvad det skal udrette for netop denne borger. Kompenserer det for varige følger, er det et hjælpemiddel; skal det forbedre, vedligeholde eller hindre forringelse af funktionsniveauet, er det et behandlingsredskab. Det er derfor samme produkt kan falde forskelligt ud i to sager, jf. [30-17](#) og [C-42-02](#).

Andet – subsidiaritet er et processuelt krav, ikke bare et materielt. Kommunen skal *aktivt afklare*, om andet regelsæt dækker, før den tager stilling efter serviceloven. Manglende afklaring er en selvstændig hjemvisningsgrund.

Tredje – kriterierne i § 112, stk. 1, er alternative. Efter [C-38-08](#) skal blot ét af kriterierne være opfyldt. Erhvervskriteriet i nr. 3 kan bære en bevilling helt uafhængigt af hjemmet, jf. [58-09](#).

Fjerde – "sædvanligt indbo" er et bevægeligt mål. 36-22 knytter begrebet til samfundsudvikling, levestandard og teknologisk udbredelse. Elevationssenge, hæve-/sænkeborde, tyngdedyner og el-ladcykler er rykket ind i kategorien og støttes ikke længere – mens produkter med nichefunktionalitet fortsat falder uden for. Det er en praksis, der pr. definition strammes over tid, og som derfor kræver løbende kontrol af, om en ældre afgørelse stadig holder.

Femte – "udelukkende hjælpemiddel"-testen er den økonomisk vigtigste. Forskellen mellem 50 pct. og fuld dækning afhænger af, om forbrugsgodet erstatter et egentligt hjælpemiddel eller et almindeligt gode, jf. 40-19 og 152-11. Kommunen skal foretage denne vurdering udtrykkeligt.

Sjette – ved boligindretning skiller nødvendigt sig fra hensigtsmæssigt, og anvisning går forud for boligsift. 78-10 og 33-12 sætter nødvendighedsgrænsen; 24-24 fastlægger, at kommunen ved afslag på indretning har en positiv pligt til at anvise en egnet lejebolig, og at boligsift efter stk. 4 kun aktualiseres, når ingen egnet lejebolig kan anvises. Støtten er formue- og indkomstuafhængig, jf. C-6-03.

Syvende – det individuelle skøn er ufravigeligt. Hverken faste udskiftningsintervaller (C-28-00), generelle serviceniveauer, økonomiske betragtninger alene (C-5-01) eller et "mindsteindgrebsprincip" (51-18) kan træde i stedet for en konkret vurdering af den enkelte borgers funktionsevne og behov. Det er dette punkt, hvor Ankestyrelsens prøvelse efter retssikkerhedsloven § 69, stk. 1 – selvom den formelt er retlig – reelt får størst gennemslagskraft, og det er samme krav, Højesteret forudsatte i Køge-sagen.

For de tilgrænsende ydelser henvises til merudgifter-handicap-servicelov-, personlig-og-praktisk-hjaelp-hjemmehjaelp og boligstoette.

LOV	Retssikkerhedsloven § 69, stk. 1	Serviceoven § 112, stk. 1	Serviceoven § 113, stk. 1-5
	Serviceoven § 115	Serviceoven § 116, stk. 1, 4	
PRAKSIS	Højesteret · Kommunalbestyrelsens skøn ved fastsættelse af serviceniveau for hjemmehjælp (Køge-sagen)		23.05.2013
	Ankestyrelsen · Kommunens pligt til at anvise egnet lejebolig ved afslag på boligindretning og boligsift til borgere med nedsat funktionsevne		06.12.2024
	Ankestyrelsen · Kriterier for vurdering af forbrugsgoder: Definition af 'sædvanligt indbo'		01.01.2022
	Ankestyrelsen · Principafgørelse om støtte til el-køretøjer og cykler: Kriterier for hjælpemidler, forbrugsgoder og sædvanligt indbo		01.01.2019
	Ankestyrelsen · Kompensationsprincippet vs. Mindsteindgrebsprincippet i sager om handicapkompenenserende ydelser		01.01.2018
	Ankestyrelsen · Glukosemålingssystemer: Afgrænsning mellem hjælpemiddel og behandlingsredskab (Serviceoven § 112 og § 115)		01.01.2017
	Ankestyrelsen · Nævnets efterprøvelse af retlige spørgsmål i sager om boligindretning		01.01.2012
	Ankestyrelsen · Bevilling af engangshandsker og engangsvaskeklude som forbrugsgoder efter serviceloven		01.01.2011
	Ankestyrelsen · Boligindretning: Tilbygning til badeværelse blev afvist, da det ikke var nødvendigt for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted		01.01.2010
	Ankestyrelsen · Servicehund som hjælpemiddel: Nødvendighed for udøvelse af erhverv er tilstrækkelig begrundelse		01.01.2009
	Ankestyrelsen · Principafgørelse C-38-08: Kriterierne for bevilling af hjælpemidler efter Serviceloven § 112 er alternative		01.01.2008
	Ankestyrelsen · Friværdi ved boligsift: Støtte efter serviceloven er formueafhængig, og opsættende virkning af formandsafgørelse		01.01.2003

Ankestyrelsen · Vurdering af bidskinn: Hjælpemiddel eller behandlingsredskab ved kroniske piskesmældsgener?	01.01.2002
Ankestyrelsen · Støtte til køb af bil: En ansøgers økonomiske forhold kan ikke alene begrunde afslag, når betingelserne i øvrigt er opfyldt	01.01.2001
Ankestyrelsen · Ret til ortopædisk fodtøj efter behov: Udskiftningsintervaller er kun vejledende	01.01.2000

REFERENCE Lovgrundlag 6 paragraffer

Retssikkerhedsloven § 69 stk. 1	Serviceloven § 112 stk. 1
Serviceloven § 113 stk. 1	Serviceloven § 114 stk. 1
Serviceloven § 115	Serviceloven § 116 stk. 1

MATERIALE Citerede afgørelser 62 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS 1

23.05.2013	Kommunalbestyrelsens skøn ved fastsættelse af serviceniveau for hjemmehjælp (Køge-sagen)	313-2012
------------	--	----------

BYRETEN · FØRSTE INSTANS 2

10.11.2023	Retten ophæver Ankestyrelsens pålæg om genoptagelse af arbejdsskadesag	9915-11600
14.06.2021	Sag om advokaters krav på højere kørselsgodtgørelse ved repræsentation i Ankestyrelsen	2107-2511

ANKESTYRELSEN · NÆVN / KLAGEINSTANS 59

29.04.2025	Forhøjet boligstøtte til stærkt bevægelseshæmmede: Psykisk/kognitiv funktionsnedsættelse og servicehund kan berettige til støtte	5-25
06.12.2024	Kommunens pligt til at anvise egnet lejebolig ved afslag på boligindretning og boligskift til borgere med nedsat funktionsevne	24-24
01.01.2024	Kompressionsmaskiner: Afgrænsning mellem hjælpemiddel og behandlingsredskab efter serviceloven	4-24
01.01.2024	Kriterier for udmåling af afløsning og aflastning efter Barnets lov § 90, og krav om inddragelse af barnet	8-24
01.01.2022	Kompressionsstrømper: Afgrænsning mellem hjælpemiddel og behandlingsredskab efter serviceloven	20-22
01.01.2022	Støtte til briller og aflastningsbriller som hjælpemiddel: Keratokonus berettiger altid til bevilling, hvis de afhjælper følgerne af lidelsen	46-22
01.01.2022	Kriterier for vurdering af forbrugsgoder: Definition af 'sædvanligt indbo'	36-22
01.01.2019	Principafgørelse om støtte til el-køretøjer og cykler: Kriterier for hjælpemidler, forbrugsgoder og sædvanligt indbo	40-19

01.01.2019	Sektoransvar for transport: Afgrænsning mellem Serviceloven (merudgifter/tabt arbejdsfortjeneste) og Folkeskoleloven (skoletransport)	25-19
01.01.2019	Væsentlighedsvurdering af manglende brug af Funktionsevne-metoden/VUM i sager om merudgifter til voksne	50-19
01.01.2018	Kompensationsprincippet vs. Mindsteindgrebsprincippet i sager om handicapkompenserende ydelser	51-18
01.01.2018	Servicehund som hjælpemiddel til psykisk funktionsnedsættelse: Kriterier for bevilling, træning af egen hund og væsentlighedsvurdering	49-18
01.01.2017	Glukosemålingssystemer: Afgrænsning mellem hjælpemiddel og behandlingsredskab (Serviceloven § 112 og § 115)	30-17
01.01.2017	Ankestyrelsens principafgørelse om kommunens valg af leverandør, klageadgang (afgørelse vs. faktisk forvaltningsvirksomhed) og partsstatus i sager om hjælp og aflastning	76-17
01.01.2016	Retssikkerhedslovens klage-regler: Udbetaling Danmarks pligt til genvurdering og oversendelse af klager til Ankestyrelsen	59-16
01.01.2016	Ret til tilskud til arbejdsredskaber og arbejdspladsindretning for elever i ordinær ansættelse	27-16
01.01.2016	Hvilestole: Sondring mellem hjælpemiddel, forbrugsgode og sædvanligt indbo	73-16
01.01.2014	Bilstøtte til personer med svær hæmofili A på grund af omfattende skånebehov og risiko for forværring af funktionsevnen	52-14
31.12.2013	Dækning af elektroder til dropfodsstimulator: Integreret del eller driftsudgift?	63-14
01.01.2013	Støtte til bil og merudgifter. Krav om vægttab som behandlingsmulighed ved overvægt	83-13
01.01.2013	Støtte til boligindretning: Ingen dækning af udgifter påtaget, før ansøgning er indgivet	13-13
01.01.2013	Fortrykningsmidler mod synkebesvær kan bevilges som hjælpemiddel efter Serviceloven	32-13
01.01.2012	Tilskud til hjælpemidler til tillidsrepræsentanter og arbejdsmiljørepræsentanter i ordinær ansættelse	134-12
01.01.2012	Tilbagekaldelse af støtte til køb af bil (bilstøtte): Vurdering af væsentlige faktiske eller retlige ændringer	47-12
01.01.2012	Nævnets efterprøvelse af retlige spørgsmål i sager om boligindretning	33-12
01.01.2011	Bevilling af engangshandsker og engangsvaskeklude som forbrugsgoder efter serviceloven	152-11
01.01.2010	Bilstøtte: Ægtefællens indtægt skal indgå ved vurdering af nedsættelse af afdrag på billån	60-10
01.01.2010	Støtte til køb af bil: Fabriksny bil og 1-dags registrering ved køb i udlandet	129-10
01.01.2010	Ikke grundlag for bilstøtte til benamputeret flygtning med PTSD: Kørselsbehov kunne tilgodeses ved el-scooter og handicapbefordring	98-10

01.01.2010	Ret til boligindretning, når ophold i eget hjem ikke er tidsmæssigt begrænset	76-10
01.01.2010	Boligindretning: Tilbygning til badeværelse blev afvist, da det ikke var nødvendigt for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted	78-10
01.01.2010	Bordlampe som optikunderstøttende hjælpemiddel ved synsnedsættelse – Afgrænsning mellem hjælpemiddel og forbrugsgode	120-10
01.01.2010	Ret til etablering af udendørs el-stik som boligindretning, når el-køretøj er bevilget som forbrugsgode	136-10
01.01.2009	Tilskud til motoriseret tvillingebarnevogn som arbejdsredskab for dagplejer: Vurdering af arbejdsgivers forpligtelse og sædvanligt forekommende hjælpemidler	204-09
01.01.2009	Afslag på støtte til køb af bil: Vurdering af stomigener, lugtgener og begrænset gangdistance på trivselsmæssigt grundlag	77-09
01.01.2009	Kvinde lammet fra brystet og ned havde ret til hjælpemidler (plejeseng, lift, bækkenstol) under ferie i eget sommerhus i Danmark.	264-09
01.01.2009	Ståstøttebord: Ikke et hjælpemiddel, når formålet er træning og vedligeholdelse af funktionsniveauet	261-09
01.01.2009	Servicehund som hjælpemiddel: Nødvendighed for udøvelse af erhverv er tilstrækkelig begrundelse	58-09
01.01.2008	Boligindretning: Iværksættelse før bevilling afskærer ikke i sig selv fra støtte	C-41-08
01.01.2008	Principafgørelse C-38-08: Kriterierne for bevilling af hjælpemidler efter Serviceloven § 112 er alternative	C-38-08
01.01.2008	Kommunal nedsættelse af boligstøtte for stærkt bevægelseshæmmede, når den oprindelige bevilling var i strid med gældende praksis	M-9-08
01.01.2007	Ret til automatisk døråbner i ældrecenter: Boligindretning efter serviceloven i almene boliger	C-32-07
01.01.2007	Hjælp til boligsift i ejerbolig: Skal ydes som engangsbeløb for pantebrevsværdi og som løbende støtte for merudgifter	C-3-07
01.01.2006	Elektrisk fodcykel (pedalon) er et behandlingsredskab, ikke et hjælpemiddel, under serviceloven	C-30-06
01.01.2005	Støtte til køb af bil: Bedømmelsesgrundlag for fleksjobber på ledighedsydelse skal være trivselsmæssigt	C-61-05
01.01.2005	Kommune kan fastsætte tidsfrist for dækning af dobbelte boligudgifter ved boligsift grundet handicap	C-11-05
01.01.2004	Kommunens pligt til at genoptage og ændre ulovlig begunstigende afgørelse om dækning af husleje som merudgift	C-41-04
01.01.2004	Årlig omberegning af løbende hjælp til højere boligudgift ved boligsift fra leje- til ejerbolig	C-35-04
01.01.2003	Friværdi ved boligsift: Støtte efter serviceloven er formueafhængig, og opsættende virkning af formandsafgørelse	C-6-03

01.01.2002	Kommunen skal betale reparation og vedligeholdelse af udlånt arbejdsredskab efter Aktivloven	A-7-02
01.01.2002	Vurdering af bidskinne: Hjælpemiddel eller behandlingsredskab ved kroniske piskesmældsgener?	C-42-02
01.01.2002	Ansvar for arbejdsstol i beskyttet beskæftigelse: Forholdet mellem arbejdsmiljølovgivning og servicelovens hjælpemiddelregler	C-34-02
01.01.2002	Oppustelig tommelortose: Afgrænsning mellem behandlingsredskab og hjælpemiddel efter serviceloven	C-30-02
01.01.2001	Støtte til køb af bil: En ansøgers økonomiske forhold kan ikke alene begrunde afslag, når betingelserne i øvrigt er opfyldt	C-5-01
01.01.2001	Kørestolsbrugere med flere hjælpemidler skal kun betale for én årlig udskiftning af dæk og slanger i alt	C-61-01
01.01.2000	Ret til rollator ved aldersbetinget slidgigt og betydningen af varig funktionsnedsættelse	C-48-00
01.01.2000	Ret til ortopædisk fodtøj efter behov: Udskiftningsintervaller er kun vejledende	C-28-00
01.01.2000	Retsvirkning af hjemvisning: Pligt til at genoptage hjemmehjælp ved ulovlig standsning	R-15-00
01.01.1999	Sondring mellem personligt hjælpemiddel og basisinventar på døgninstitution (botilbud) – Kørestole og badestole	C-4-99

FORARBEJDE Betænkninger

1 reference

Socialreformkommissionens 2. betænkning – Det sociale tryghedssystem: Service og bistand (Betænkning nr. 664)
nr. 664 · 1972 · Socialministeriet